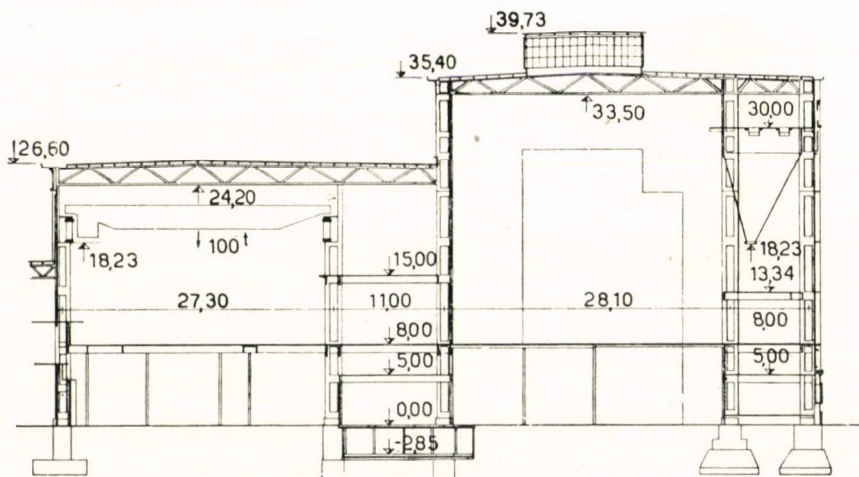

IPARI BERUHÁZÁSOK KOMPLEX GAZDASÁGOSSÁGÁNAK KÉRDÉSE HAZAI VISZONYLATBAN

Összefoglaló

A második öt éves terv időszakában az MSZMP VII. kongresszusa által elfogadott irányelvek alapján mintegy 150 milliárd forint értékű építési munkát kell elvégezni. Ezen belül nagy összeget képvisel ipari üzemek átépítése, rekonstrukciója, valamint új üzemek építése. Az ipari beruházások legfontosabb feladata, hogy takarékos, jól átgondolt beruházásokkal üzemek termelőképességét a maximális mértékig fokozzuk.

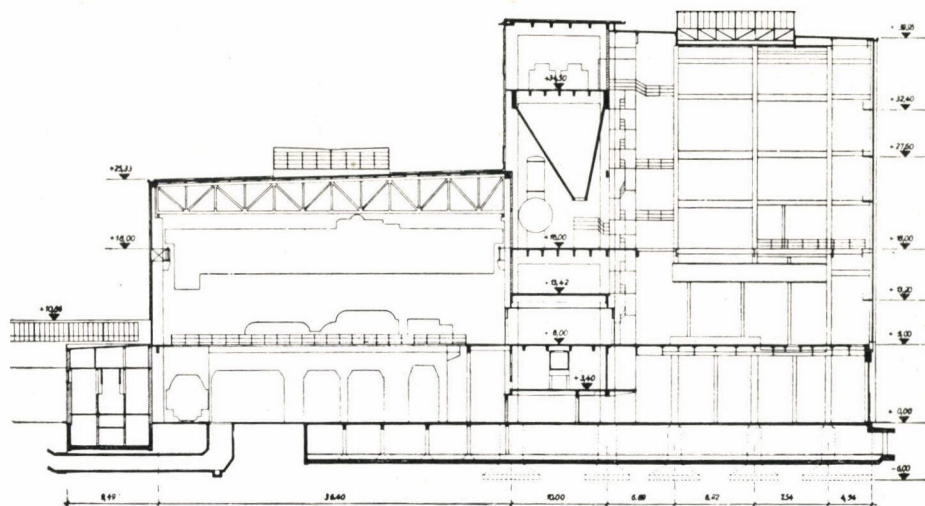
Ezen alapvető célkitűzés csak az építész, a szerkezeti tervező, a technológus, a beruházó és a kivitelező szervek helyes együttműködésével biztosítható. Az említett szervek jó együttműködésénél ipari beruházásaink a komplex gazdaságosság figyelembevételével valósulhatnak meg. Ma még a komplex gazdaságossággal szemben több területen merülnek fel hiányosságok:

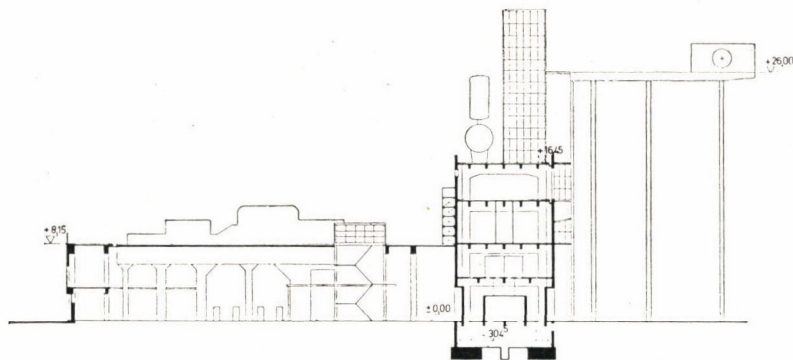
1. ábra. Tiszapalkonyai hőerőmű: fajlagos térsűrűséglet $2242 \text{ m}^3/\text{MW}$. Tápház, szénbunker külön-külön zárt térben; gépház, kazánház is zárt térben

1. A beruházó területén elsődleges hiba a beruházási programok hibás elkészítésében és jóváhagyásának elhúzódsában van. Sok esetben menetközben is változtatják a beruházási programot, ami felesleges tervezési munkát, de indokolatlan anyagi megterhelést is jelent népgazdaságunknak. Példa erre az Orosházi Üveggyár és a Dunai Cement- és Mészművek tervezése. A beruházási költségek emelkedését sok esetben azok a tényezők is fokozzák, amelyek abból adódnak, hogy a gépeket idő előtt beszerezték, és az épület felépítéséig azok kihasználatlanul hevernek. Van arra is példa, hogy az ipari épület elkészül, és a gépek beszerzésére csak ezután kerül sor. Sok esetben a tervezés vagy a kivitelezés folyamata alatt történő gépbeszerzési változtatások is nagy költségemelő tényezőként jelentkeznek. A beruházó területén jelentkező gazdaságtalanság mutatkozik meg abban is, amikor a kivitelezett létesítményt nem az eredetileg tervezett célra használják fel.

Sok indokolatlan költséget jelent a beruházások gondatlan helyválasztása, továbbá az a körülmény, hogy csak igen ritka esetekben van módja a tervező vállalatnak egy telepítésen belül a különböző üzemek melléklétesítményeit közösen megtervezni. Pedig az e területen biztosított helyes koordináció a népgazdaságnak épületesoportonként néha 20—30 millió forintos megtakarítást is eredményezhet.

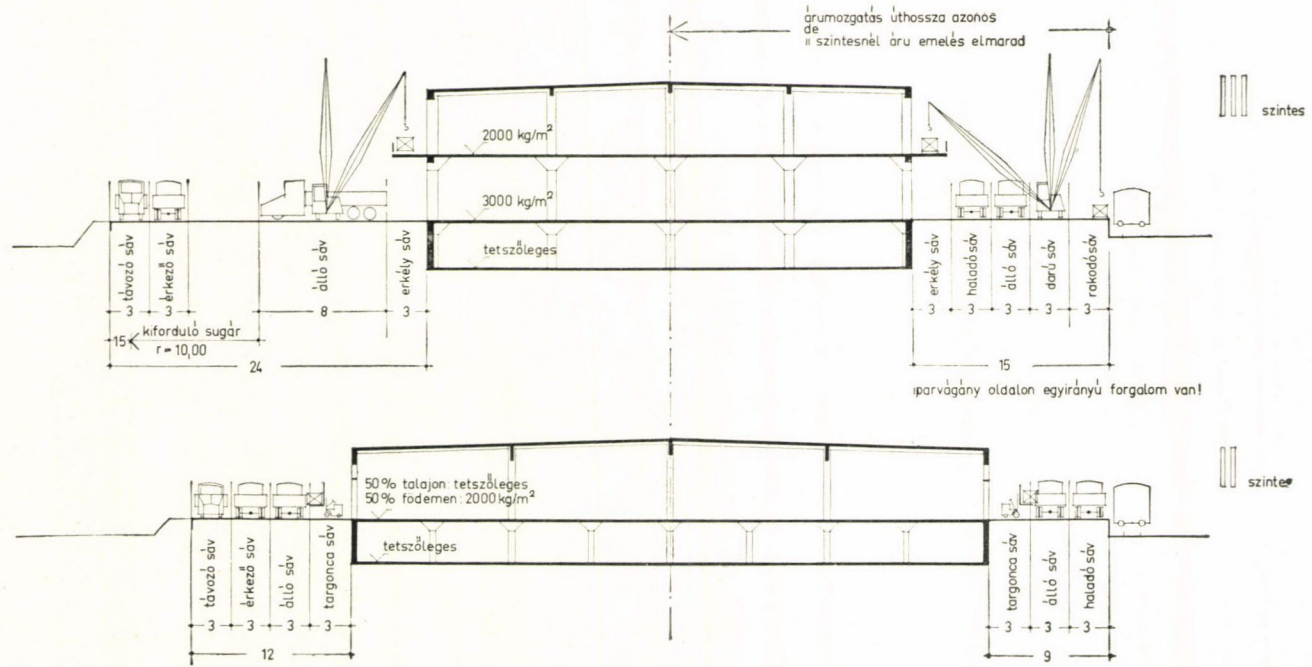
2. ábra. Oroszlányi hőerőmű: fajlagos térszükséglet $1407 \text{ m}^3/\text{MW}$. Tápház, szénbunker együtt, de zárt térben; gépház — kazánház félig szabad térben

3. ábra. Dunamenti hőerőmű: fajlagos térszükséglet $182 \text{ m}^3/\text{MW}$. Táptartály szabad térben szénbunkertér nincs (olajtüzelés olajtartályokkal); gépház — kazánház szabadban. Zárt térben csak a vezénylő, vezetékek, szabályozók és egyéb kényesebb műszerek, berendezések

2. *A technológiai tervezés területén* a komplex gazdaságosság ellen ható legnagyobb tényező a technológiai tervezési normák hiánya. Feltétlenül indokolt, hogy a helyes technológiai normák a tervező irodák feletti magasabb szinten minél előbb kialakításra nyerjenek. Ez jelentős megtakarítást jelenthet népgazdaságunk számára egyrészt az építési költségek csökkentésével másrészt a korábbi üzemindítás lehetőségével.

3. *A különböző hatásági előírások* is tartalmaznak gazdaságtalansághoz vezető túlzásokat. Ezek közül a legköltségesebbek a fokozott védelemmel kiépített óvóhelyek és

4. ábra. Az ábra bemutatja egy azonos építési helyen létesítendő 500 W-os közraktár III szintes és II szintes változatának keresztmetszetét. A III szintes elrendezés az üzemeltető technológiai diszpozíciója alapján került kidolgozásra. A II szintes (voltaképpen kb. fele területében kétszintes, további részében egyszintes) elrendezés Szabó Árpád és Szalay László tervezők javaslata a feladat gazdaságosabb megoldására

egyéb indokolatlan légoltalmi előírások voltak. Tűzrendészeti vonatkozásban felesleges különleges tűzvédelmi irányelveket alkalmazni olyan üzemben, ahol semmiféle tűzkárosodás nem léphet fel. (Kovácsműhely, hideghengerde stb.) Sok esetben túlzottak az egészségvédelmi irányelvek, valamint a SZOT munkavédelmi előírásai is.

4. *A magasépítési tervezés területén* a legfontosabb feladat az, hogy a technológus tervezővel együtt a technológiát részleteiben is ismerő magasépítési tervező működjön közre. Az e téren kialakított helyes kapcsolatok a népgazdaságnak helyenként több millió forintos megtakarítást is eredményezhetnek. Ezt tapasztaltuk a Székesfehérvári Könnyűfémű, a Tiszavidéki Vegyikombinát tervezési munkáinál. Törekednie kell a tervezőnek arra is, hogy egyes arra alkalmas technológiai berendezéseket teljes vagy fél-szabadtéri megoldásban tervezzen meg. Erre helyes kezdeményezés tapasztalható vegyi üzemek (Berentei Vegyiművek, Szolnoki Kénsavgyár stb.) és erőművek építésének területén (Oroszlányi Hőerőmű, Dunamenti Erőmű).

5. *A kivitelezés területén* a komplex gazdaságosság ellen ható tényezők közül megemlítendő a kivitelezés indokolatlan elhúzódása, valamint a teljes dokumentáció nélkül végzett kivitelezési munka.

Az üzemi rekonstrukcióknál — amennyiben arra mód van — inkább a horizontális bővítést kell megvalósítani a vertikális továbbépítés helyett. A horizontális bővítés olcsóbb, s ugyanakkor a technológiai üzemeltetés zavartalanságát is jobban biztosítja.

A tanulmány részletesen foglalkozik az ipari beruházások területén jelentkező gazdaságtalan tényezőkkel. Hiba, hogy a magasépítési tervező el van szakadva az általa tervezett üzem későbbi üzemeltetésétől. A jövőben az ipari beruházások gazdaságosabb megvalósítása végett e kérdésekkel az Országos Tervhivatalnak komplexen kell foglalkozni.

A tanulmány néhány jellemző ábráját mutatjuk be (1—4 ábrák).